

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้เรื่องผ้าครามกับสังคมและวัฒนธรรมของผู้ไทใน 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย สปป.ลาว และเวียดนาม ในประเด็น รูปแบบของผ้าย้อมครามและกระบวนการย้อมผ้าโดยเก็บข้อมูลภาคสนามแล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่าผู้ไทในประเทศเวียดนามและประเทศลาวใช้เส้นฝ้ายเส้นมือ แต่ผู้ไทในประเทศไทยใช้เรยอน ผู้ไทในเวียดนามสร้างลายด้วยการปักและปะผ้าหลังการย้อม ส่วนผู้ไทในประเทศลาวและไทยใช้การย้อมสีเส้นใยแล้วทอด้วยกี่ ผู้ไทในประเทศเวียดนามและประเทศลาวทอลายซัด แต่ผู้ไทในประเทศไทยทอ 4 ตะกอ ด้านกระบวนการย้อมครามทั้ง 3 ประเทศ เตรียมน้ำย้อมด้วยเนื้อครามผสมน้ำขี้เถ้าเหมือนกัน โดยผู้ไทในประเทศเวียดนาม ใช้สีครามจากต้นครามฝักโค้งงอปนสีครามจากห้อม ผสมน้ำขี้เถ้าฟืนจากเตาไฟ ส่วนผู้ไทในประเทศลาวและประเทศไทยใช้น้ำขี้เถ้าจากไม้บางชนิด แต่ประเทศลาวใช้สีครามจากต้นครามฝักตรง ส่วนไทยใช้สีครามจากต้นครามฝักโค้งงอ และผสมน้ำต้มใบไม้ ความแตกต่างนี้เกิดจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ คือผู้ไทในเวียดนามใช้ผ้าด้านพิธีกรรม แต่ผู้ไทในประเทศลาวและประเทศไทยใช้ผ้าย้อมครามเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม

Abstract

The objective of this study was to analyze the traditional knowledge about the social and cultural indigo dyed fabric of Phu Tai in different three countries; Thailand, Laos and Vietnam. The traditional knowledge included 1) a form of indigo dyed fabric and 2) the dying process of fabric using indigo.

The findings were as follows : 1) The ingredient to produce fabric in Laos and Vietnam was cotton whereas in Thailand Rayon was used. 2) Concerning the fabric patterns it was found that in Vietnam the fabric produced using needle and clout but weaver with loom used to produced the fabric in Thailand and Laos. 3) For the dying process in Thailand used *Indigofera suffruticosa* M. (Pods : sickle-shaped) and Vietnam used *Indigofera suffruticosa* M. with Hom, however; in Laos *Indigofera tinctoria* L. (Pods : cylindric) was used. Then mixing with the ashes for different colours. The rationals behind the above differences were the socio-economic and political factors. Since the Phu Tai in Thailand and Laos used indigo dyed fabric for cultural product while in Vietnam was used only for tradition and ritual.